

Posudek k bakalářské práci Jessicy Jandové Kulturní revoluce očima filmu Sbohem, má konkubíno

Jan Vihan

Tématem práce je odraz Kulturní revoluce ve filmu Sbohem má konkubíno, rozbor samotného filmu ale začíná až na straně 31, tedy notně za polovinou práce. Historický úvod neslouží analýze, je jakýmsi prologem a obrat k filmu samotnému je náhlý a nevyplývá z tohoto úvodu. Stálo by za to zapracovat na větší provázanosti obecné a konkrétní části práce, jinak se čtenář neubrání otázce, k čemu tento dlouhý a přesto z pohledu čínské historie příliš zjednodušený úvod slouží. Zatímco ve filmu je tato historie podaná z konkrétní perspektivy, úvod práce takovou jednotnost postrádá. Ve filmu je zachyceno delší časové období než jen Kulturní revoluce, k obhajobě se tak nabízí otázka, kdy a proč dějiny začnou zasahovat do života pekingské opery, kdy přestane být možné, aby si žila svým vlastním životem a do jaké míry je chování jejích aktérů (zejména Tie-iho, který žije jenom operou) reakcí na tyto zásahy. Další otázkou pak je, proč se autorka soustředila jen na Kulturní revoluci samotnou a ne na odraz delšího časového období, které mimo jiné v úvodu také popisuje. Zde by stálo film srovnat s jinými filmy Páté generace, které se snaží o zachycení čínských dějin (třeba Žít, Rudý čirok). V závěru práce autorka právě zachycení delšího dějného úseku krátce zmiňuje.

Vzhledem k tomu, že se jedná o rozbor filmu, čekal bych i přesnější filmovou terminologii, analýzu jednotlivých záběrů apod., ne tedy jen to, o čem příběh je, ale také jaké specificky filmové výrazové prostředky k tomu využívá. Zde by bylo potřeba si trochu filmové teorie k práci nastudovat. Velmi zdařilá je v tomto kontextu analýza použití barev na dokreslení jednotlivých období, ale i zde bylo možné být specifičtější. "Vizuálně z filmu velmi vystupuje moment, kdy Tie-i vystupuje v Kuomintangském sídle po té, co byl zproštěn obžaloby. Celá scéna vypadá jakoby vystupovala z filmu a nepatřila do něj." Jak přesně vystupuje? A proč? A jak toto barevné ladění zapadá do výrazových prostředků režisérů Páté generace?

Zdařilý je i argument o záběrech do hlediště na zdůraznění významu davu. Zrovna tak vysledování konkrétní dějové linie původní opery v návaznosti na aktuální politické události.

Zajímavý je argument ohledně konceptu osudu. Je snad dav do určité míry osudem? Nabízí se zde i další termín, který Tie-i používá, když osočuje před Rudými gardami Siao-loua, totiž karmické odplaty (v překladu se pod pojmem trestu ztrácí). Do jaké míry se jedná o osud vykreslený samotnou hrou a do jaké míry zásahem velkých dějin do života aktérů opery?

Slibné pro rozbor se jeví porovnání filmu s literární předlohou, zde je totiž poměrně konkrétně možné odhalit specifika Čchenova zpracování. Nejdříve přichází obecné tvrzení "Lilian je z Hongkongu, a proto má za prvé jiný jazyk, než kterým se hovoří v Pekingu, a za druhé nedokáže uchopit smýšlení Pekingského

člověka ve smyslu prožívání určitých mezníků, jako např. Kulturní revoluce,” které je vytažené ze sekundární literatury a nejsou mu dány konkrétní rozměry. Později se autorka k tématu vrací. Ale ani zde není jasné, jak jsou postavy ve filmu lidštější, chybí citace z románu, odkazy na aspekty filmové scény apod. Konkrétní odkazy chybí i dalšímu srovnávání, autorka sice obecně popisuje v čem se film od předlohy liší, ale s primárními prameny nepracuje. Rozporuplné je hodnocení knihy jako krutější než filmu, přitom Tie-i páchá sebevraždu pouze ve filmu. Jak také do sebe zapadá hodnocení filmu jako realističtější ale zároveň hollywoodské? Co si přesně hollywoodskými prvky představit?

Některé nepřesnosti: “provincie Čchu” jedná se o království. Opakovaně jsou také používána křestní jména (Kchaj-ke) místo patřičnějších příjmení.

Práce je poznamenána gramatickými chybami jako třeba “po té” “více, než kdykoli jisté” “setkal, v době kdy poprvé” “proti stranické” “šel vyprovodit na vlakové nádraží aby se se mnou rozloučil.” “uvědomil jak moc mě miluje” “Jak sama říká primární publikum, na které Čchen cílil bylo vesměs západní a světové.” “za svůj vlastní osud, a že v jeho rámci se může,” ale jedná se o velký pokrok oproti dílčím stavům práce a to bych zde ocenil.

Nejsilnější stránkou práce je odkaz na barevné ladění filmu podle jednotlivých historických období, tohle je směr, který bych od práce ve větší míře očekával. Škoda, že autorka nejde ve svém čtení scén dál. Odnáším si pocit, že pro studium sekundárních pramenů o obecné historie právě na to z pohledu práce nejdůležitější nezbyl čas a energie. U obhajoby bych doporučoval opačný postup: od konkrétního ztvárnění k obecnější historii. Připravte si v hlavě konkrétní scény případně pasáže z románu a na nich argumentujte své obecnější závěry.

Je třeba ocenit odvahu, že si autorka vybrala a nastudovala toto nelehké téma, přestože není sinoložka. Možná právě proto, že si sama potřebovala doplnit kontext, který se sinologovi může zdát jako samozřejmý, má práce takový dlouhý obecný úvod.

Tohle je teprve druhá práce, kterou jsem na FHS vedl, nemám proto srovnání s kvalitou jiných prací a s mírou, do které jsou studenti vedeni k práci s primárními zdroji. Nedostatek přímých citací, které by dokazovaly obecné závěry autorky, mě ale vede k tomu, abych práci sice doporučil k obhajobě, ale s výhradami.